

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 2ας Απριλίου 2009*

Στην υπόθεση C-394/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που υπέβαλε το Corte d'appello di Milano (Ιταλία) με απόφαση της 27ης Ιουνίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Αυγούστου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Marco Gambazzi

κατά

DaimlerChrysler Canada Inc.,

CIBC Mellon Trust Company,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Pešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet και J.-J. Kasel, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: M.-A. Gaudissart, προϊστάμενος διοικητικής μονάδας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Οκτωβρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο M. Gambazzi, εκπροσωπούμενος από τους B. Nascimbene και M. Condinanzi, avvocati,
- η DaimlerChrysler Canada Inc. και η CIBC Mellon Trust Company, εκπροσωπούμενες από τους F. Alvino, S. Pravettoni και A. Anglani, avvocati,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τη W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Τ. Παπαδοπούλου και Ο. Πατσοπούλου,

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τις Z. Bryanston-Cross και I. Rao, επικουρούμενες από την M. Gray, barrister,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις A.-M. Rouchaud-Joët, E. Montaguti και N. Bambara,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 18ης Δεκεμβρίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 27, σημείο 1, της Σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 20), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1), καθώς και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας (ΕΕ 1997, C 15, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση των Βρυξελλών).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ αφενός του M. Gambazzi, κατοίκου Λουγκάνο (Ελβετία), και αφετέρου των εταιριών DaimlerChrysler Canada Inc. (στο εξής: DaimlerChrysler) και CIBC Mellon Trust Company (στο εξής: CIBC), οι οποίες εδρεύουν στον Καναδά, με αντικείμενο την εκτέλεση στην Ιταλία δύο αποφάσεων που εκδόθηκαν στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση των Βρυξελλών

- 3 Οι συνθήκες υπό τις οποίες οι αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σε συμβαλλόμενο κράτος αναγνωρίζονται και εκτελούνται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος διέπονται από τα άρθρα 25 έως 49 της Σύμβασης των Βρυξελλών, που περιλαμβάνονται στον τίτλο III, ο οποίος επιγράφεται «Αναγνώριση και εκτέλεση».
- 4 Το άρθρο 25 της Σύμβασης αυτής προβλέπει τα εξής:

«Ως απόφαση, κατά την έννοια της παρούσας Σύμβασης, νοείται κάθε απόφαση εκδιδόμενη από δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους, οποιαδήποτε και αν είναι η ονομασία της, όπως απόφαση, διαταγή, διαταγή εκτελέσεως, καθώς και ο καθορισμός της δικαστικής δαπάνης από τον γραμματέα.»

5 Το άρθρο 27, σημεία 1 και 2, της εν λόγω Σύμβασης ορίζει τα εξής:

«Απόφαση δεν αναγνωρίζεται:

1) αν η αναγνώριση αντίκειται στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισεως

2) αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν έχει επιδοθεί στον ερμηνοδικήσαντα εναγόμενο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί.»

6 Το άρθρο 29 της Σύμβασης των Βρυξελλών, που αφορά την αναγνώριση των αποφάσεων, και το άρθρο 34, τρίτο εδάφιο, που είναι σχετικό με την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών, έχουν την εξής πανομοιότυπη διατύπωση:

«Αποκλείεται η επί της ουσίας αναθεώρηση της αλλοδαπής αποφάσεως.»

Η Σύμβαση του Λουγκάνο

7 Η σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η οποία υπογράφηκε στο Λουγκάνο στις 16 Σεπτεμβρίου 1988 (ΕΕ L 319, σ. 9, στο εξής: Σύμβαση του Λουγκάνο), αποτελεί απόρροια της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) και της καθιέρωσης, μεταξύ

των συμβαλλόμενων κρατών της ΕΖΕΣ και των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ενός συστήματος ανάλογου προς το σύστημα της Σύμβασης των Βρυξελλών.

- 8 Το άρθρο 27, σημείο 1, της Σύμβασης του Λουγκάνο ορίζει τα εξής:

«Απόφαση δεν αναγνωρίζεται:

1) αν η αναγνώριση αντίκειται στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισεως».

- 9 Κατά τη δήλωση των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που υπογράφουν τη Σύμβαση του Λουγκάνο και είναι μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, θεωρείται «σκόπιμο να λαμβάνει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προσηκόντως υπόψη του, κατά την ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών, τις αρχές που περιλαμβάνονται στη νομολογία που απορρέει από τη Σύμβαση του Λουγκάνο».

- 10 Παράλληλα, το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου 2 για την ομοιόμορφη ερμηνεία της Σύμβασης του Λουγκάνο επιβάλλει σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος την υποχρέωση να «λαμβάν[ει] προσηκόντως υπόψη [...] τις αρχές που διατυπώνονται σε κάθε σχετική απόφαση που εκδίδεται από τα δικαστήρια των άλλων συμβαλλομένων κρατών».

Η διαφορά στην κύρια δίκη και το προδικαστικό ερώτημα

- 11 Από την απόφαση περί παραπομπής και από τις υποβληθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις προκύπτει ότι, κατά την εκδίκαση αγωγής αποζημίωσης που είχαν ασκήσει οι DaimlerChrysler και CIBC κατά του M. Gambazzi, το High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, εξέδωσε στις 26 Φεβρουαρίου 1997, κατόπιν σχετικού αιτήματος των DaimlerChrysler και CIBC, διάταξη με την οποία, αφενός, απαγόρευσε προσωρινώς στον M. Gambazzi να διαθέτει ελεύθερα ορισμένα από τα περιουσιακά του στοιχεία («freezing order») και, αφετέρου, τον υποχρέωσε να κοινοποιήσει ορισμένα στοιχεία σχετικά με τα περιουσιακά αγαθά του και να προσκομίσει ορισμένα έγγραφα που αφορούσαν την κύρια δίκη («disclosure order»). Στις 11 Μαρτίου 1997 οι ελβετικές αρχές κοινοποίησαν τη διάταξη αυτή στον M. Gambazzi, ο οποίος εκπροσωπήθηκε νομότυπα κατά τη διαδικασία ενώπιον του High Court.
- 12 Ο M. Gambazzi δεν συμμορφώθηκε ή τουλάχιστον δεν συμμορφώθηκε πλήρως προς την disclosure order. Κατόπιν αυτού, το High Court εξέδωσε στις 10 Ιουλίου 1998, κατόπιν αιτήματος των DaimlerChrysler και CIBC, διάταξη με την οποία απαγόρευσε στον M. Gambazzi την περαιτέρω συμμετοχή του στη διαδικασία, εάν δεν συμμορφωνόταν, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, προς τις υποχρεώσεις κοινοποίησης των στοιχείων και εγγράφων που του είχαν ζητηθεί («unless order»).
- 13 Ο M. Gambazzi άσκησε προσφυγές κατά της freezing order, της disclosure order και της unless order. Όλες οι προσφυγές αυτές απορρίφθηκαν.
- 14 Στις 13 Οκτωβρίου 1998 το High Court εξέδωσε νέα unless order.
- 15 Επειδή ο M. Gambazzi δεν συμμορφώθηκε πλήρως και εμπροθέσμως προς τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν με την τελευταία αυτή διάταξη, το αγγλικό δικαστήριο θεώρησε ότι αυτό αποτελούσε «contempt of Court» («περιφρόνηση προς το δικαστήριο») και τον απέκλεισε από τη διαδικασία («debarment»).

- 16 Με απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1998, που συμπληρώθηκε με διάταξη της 17ης Μαρτίου 1999 (στο εξής: αποφάσεις του High Court), το High Court θεώρησε τον M. Gambazzi ερημοδικήσαντα διάδικο και δέχθηκε τα αιτήματα των DaimlerChrysler και CIBC, οπότε επέβαλε στον M. Gambazzi την υποχρέωση να τους καταβάλει ως αποζημίωση τα ποσά των 169 752 058 δολαρίων Καναδά (CAD), των 71 595 530 CAD και των 129 974 770 δολαρίων ΗΠΑ (USD), καθώς και τα συναφή έξοδα.
- 17 Κατόπιν αίτησης των DaimlerChrysler και CIBC, το Corte d'appello di Milano (Ιταλία), με διάταξη της 17ης Δεκεμβρίου 2004, κήρυξε εκτελεστές στην Ιταλία τις αποφάσεις του High Court.
- 18 Ο M. Gambazzi άσκησε προσφυγή κατά της τελευταίας αυτής διάταξης. Ισχυρίζεται ότι οι αποφάσεις του High Court δεν μπορούν να αναγνωρισθούν στην Ιταλία, διότι είναι αντίθετες προς τη δημόσια τάξη, υπό την έννοια του άρθρου 27, σημείο 1, της Σύμβασης των Βρυξελλών, καθόσον εκδόθηκαν χωρίς να διασφαλιστούν τα δικαιώματα άμυνας και η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως.
- 19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Corte d'appello di Milano, στην κρίση του οποίου έχει υποβληθεί η εν λόγω προσφυγή, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Μπορεί το δικαστήριο του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση κήρυξης της εκτελεστότητας να λαμβάνει υπόψη, βάσει της ρήτρας του άρθρου 27, σημείο 1, της Σύμβασης των Βρυξελλών περί δημόσιας τάξης, το γεγονός ότι το δικαστήριο του κράτους που εξέδωσε την απόφαση της οποίας ζητείται η εκτέλεση στέρησε από τον μη ερημοδικήσαντα ηττηθέντα διάδικο, εκδίδοντας πράξη για τον αποκλεισμό του από τη δίκη (debarment) υπό τις ανωτέρω περιγραφόμενες περιστάσεις, τη δυνατότητα διατύπωσης οποιουδήποτε αμυντικού ισχυρισμού; Ή μήπως η ερμηνεία της εν λόγω διάταξης, σε συνδυασμό με τις αρχές που συνάγονται από τα άρθρα 26 επ. της Σύμβασης των Βρυξελλών για την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων στον κοινοτικό χώρο, εμποδίζει το εθνικό δικαστήριο να θεωρήσει ότι προσβάλλει τη δημόσια τάξη, υπό την έννοια του άρθρου 27, σημείο 1, της εν λόγω Σύμβασης, η διεξαγωγή δίκης σε αστική υπόθεση στην οποία ο ένας από τους διαδίκους δεν μπόρεσε να ασκήσει το δικαίωμά του άμυνας, επειδή το δικαστήριο εξέδωσε πράξη για τον αποκλεισμό του από τη δίκη λόγω του ότι ο διάδικος αυτός δεν συμμορφώθηκε με εντολή του;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 20 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης ή εκτέλεσης (στο εξής: κράτος αναγνώρισης) μπορεί, με δεδομένη τη σχετική με τη δημόσια τάξη ρήτρα του άρθρου 27, σημείο 1, της Σύμβασης των Βρυξελλών, να λάβει υπόψη το γεγονός ότι το δικαστήριο του κράτους προέλευσης της δικαστικής απόφασης αποφάνθηκε επί των αξιώσεων του ενάγοντος χωρίς να ακούσει τον εναγόμενο, ο οποίος εκπροσωπήθηκε νομότυπα ενώπιόν του, αλλά αποκλείστηκε από τη διαδικασία με πράξη του δικαστηρίου αυτού, με το αιτιολογικό ότι δεν είχε συμμορφωθεί με υποχρεώσεις που του είχαν επιβληθεί με πράξη που είχε εκδώσει προηγουμένως το δικαστήριο αυτό στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας.

Επί του χαρακτηρισμού των αποφάσεων του High Court από την άποψη του άρθρου 25 της Σύμβασης των Βρυξελλών

- 21 Πρέπει καταρχάς να εξεταστεί αν οι αποφάσεις του High Court συνιστούν αποφάσεις κατά την έννοια του άρθρου 25 της Σύμβασης των Βρυξελλών ή αν, όπως υποστηρίζει ο M. Gambazzi, δεν καλύπτονται από τον ορισμό αυτόν για τον λόγο ότι εκδόθηκαν χωρίς να τηρηθεί η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως και το δικαίωμα για δίκαιη δίκη.
- 22 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 25 της Σύμβασης των Βρυξελλών αφορά όλες αδιακρίτως τις αποφάσεις των δικαστηρίων των συμβαλλόμενων κρατών.
- 23 Το Δικαστήριο έχει τονίσει βέβαια ότι το σύνολο των διατάξεων της Σύμβασης των Βρυξελλών, δηλαδή τόσο οι διατάξεις του τίτλου II, οι οποίες αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία, όσο και εκείνες του τίτλου III, που αφορούν την αναγνώριση και εκτέλεση, εκφράζουν την πρόθεση να λαμβάνεται μέριμνα ώστε, στο πλαίσιο των σκοπών της Σύμβασης, οι διαδικασίες που οδηγούν σε έκδοση δικαστικών αποφάσεων να διεξάγονται χωρίς προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Εντούτοις, το Δικαστήριο έκρινε ότι, για να εμπίπτουν οι αποφάσεις αυτές στο πεδίο εφαρμογής αυτής της Σύμβασης, αρκεί να πρόκειται για δικαστικές αποφάσεις οι οποίες, πριν ζητηθεί η αναγνώρισή τους και η εκτέλεσή τους σε κράτος άλλο από το κράτος προέλευσης,

αποτελέσαν ή μπορούσαν να αποτελέσουν σ' αυτό το κράτος προέλευσης, κατά διαφόρους τρόπους, αντικείμενο διαδικασίας κατ' αντιμωλία (απόφαση της 21ης Μαΐου 1980, 125/79, Denilauler, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 149, σκέψη 13).

- 24 Έτσι, οι ερήμην π.χ. εκδιδόμενες αποφάσεις εμπίπτουν επίσης στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης των Βρυξελλών, όπως προκύπτει από το άρθρο 27, σημείο 2, της Σύμβασης αυτής, το οποίο αναφέρει ρητά την περίπτωση του ερημοδικήσαντος εναγομένου.
- 25 Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 24 των προτάσεών της, οι αποφάσεις του High Court εκδόθηκαν ως ερήμην απόφαση και ως ερήμην διάταξη σε διαδικασία με αντικείμενο αστική διαφορά, η οποία διεξάγεται καταρχήν κατ' αντιμωλία. Το γεγονός ότι το δικαστήριο αποφάνθηκε σαν να είχε ερημοδικήσει ο εναγόμενος, ο οποίος είχε εκπροσωπηθεί νομότυπα ενώπιόν του, δεν αρκεί για να αναιρέσει τον χαρακτηρισμό των εκδοθεισών αποφάσεων. Το γεγονός αυτό μπορεί να ληφθεί υπόψη μόνο σε σχέση με το συμβατό των εν λόγω αποφάσεων προς τη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης.

Επί του ζητήματος αν πρέπει να ληφθεί υπόψη, σε σχέση με το άρθρο 27, σημείο 1, της Σύμβασης των Βρυξελλών, ο αποκλεισμός του εναγομένου από τη διαδικασία

- 26 Με την απόφαση της 28ης Μαρτίου 2000, C-7/98, Krombach (Συλλογή 2000, σ. I-1935, σκέψη 23), το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι δεν είναι αρμόδιο να προσδιορίζει το περιεχόμενο της δημόσιας τάξης των συμβαλλόμενων κρατών, οφείλει πάντως να ελέγχει τα όρια εντός των οποίων τα δικαστήρια των συμβαλλόμενων κρατών μπορούν να εφαρμόζουν την έννοια αυτή για να μην αναγνωρίζουν αποφάσεις δικαστηρίων άλλου συμβαλλόμενου κράτους.
- 27 Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η εφαρμογή της ρήτρας της δημόσιας τάξης είναι νοητή μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η αναγνώριση ή η εκτέλεση της εκδοθείσας σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος απόφασης θα προσέκρουε κατά τρόπο ανεπίτρεπτο στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης, καθόσον θα παραβίαζε

θεμελιώδη αρχή. Η συγκεκριμένη προσβολή θα πρέπει να συνιστά κατάφωρη παραβίαση κανόνα δικαίου θεωρούμενου ως ουσιώδους στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης ή δικαιώματος αναγνωριζόμενου ως θεμελιώδους στην ίδια έννομη τάξη (προαναφερθείσα απόφαση Krombach, σκέψη 37).

- 28 Το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει ότι η άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας, την οποία αναφέρει το προδικαστικό ερώτημα, κατέχει προέχουσα θέση στην οργάνωση και στη διεξαγωγή δίκαιης δίκης και ότι περιλαμβάνεται μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και από τις διεθνείς πράξεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου για τις οποίες έχουν συνεργαστεί ή στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων ιδιαίτερη σπουδαιότητα έχει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (βλ., συναφώς, προαναφερθείσα απόφαση Krombach, σκέψεις 38 και 39).
- 29 Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως είναι η τήρηση των δικαιωμάτων άμυνας, δεν συνιστούν βέβαια απόλυτες προνομίες, αλλά μπορούν να υπόκεινται σε περιορισμούς. Οι περιορισμοί αυτοί πάντως πρέπει να συμβάλλουν στην ουσιαστική εξυπηρέτηση των σκοπών γενικού συμφέροντος που επιδιώκονται με το επίμαχο μέτρο και να μην αποτελούν, σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο, πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή των δικαιωμάτων που διασφαλίζονται με τον τρόπο αυτόν.
- 30 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου εξήγησε ότι ο σκοπός του θεσμού της freezing order, της disclosure order και της unless order έγκειται στη διασφάλιση του δίκαιου και αποτελεσματικού χαρακτήρα της απονομής της δικαιοσύνης.
- 31 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο σκοπός αυτός μπορεί να αποτελέσει δικαιολογητικό λόγο για τον περιορισμό των δικαιωμάτων άμυνας. Όπως παρατήρησαν η Ιταλική και η Ελληνική Κυβέρνηση, οι νομοθεσίες των περισσότερων κρατών μελών προβλέπουν κυρώσεις για όσους επιδεικνύουν παρελκυστική συμπεριφορά στο πλαίσιο αστικής δίκης, συμπεριφορά που θα μπορούσε να ματαιώσει τελικά την απονομή της δικαιοσύνης.

- 32 Οι εν λόγω κυρώσεις δεν επιτρέπεται όμως να είναι προδήλως δυσανάλογες σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος έγκειται στην εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας ενόψει της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.
- 33 Όσον αφορά την κύρωση που επιβλήθηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης, δηλαδή τον πλήρη αποκλεισμό του M. Gambazzi από τη διαδικασία, πρόκειται, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας με το σημείο 67 των προτάσεών της, για τον επαχθέστερο δυνατό περιορισμό των δικαιωμάτων άμυνας του εναγομένου. Ο περιορισμός αυτός θα πρέπει, συνεπώς, να ανταποκρίνεται σε πολύ υψηλές απαιτήσεις για να μη θεωρηθεί πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή των δικαιωμάτων αυτών.
- 34 Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει, βάσει των συγκεκριμένων περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης, αν αυτό συμβαίνει εν προκειμένω.
- 35 Στο πλαίσιο αυτό, οι διάδικοι της κύριας δίκης αναφέρθηκαν σε μια απόφαση του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου της Ελβετίας της 9ης Νοεμβρίου 2004 (στην υπόθεση 4P082/2004). Με την απόφαση αυτή, το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή των CIBC και DaimlerChrysler κατά της απόφασης με την οποία το Tribunale d'appello del cantone Ticino (Εφετείο του καντονιού του Τιτσίνο, Ελβετία) απέρριψε την αίτηση αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων του High Court κατά του M. Gambazzi στην Ελβετία, με το σκεπτικό ότι ήσαν αντίθετες προς το άρθρο 27, σημείο 1, της Σύμβασης του Λουγκάνο. Το ελβετικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο δέχτηκε ότι ο αποκλεισμός του M. Gambazzi από την ενώπιον του High Court διαδικασία δεν ήταν αντίθετος προς την ελβετική δημόσια τάξη, αλλά έκρινε ότι η εφαρμογή της ρήτρας περί δημόσιας τάξης δικαιολογούνταν από άλλες περιστάσεις, τις οποίες το αιτούν δικαστήριο δεν ανέφερε στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.
- 36 Σύμφωνα με τη δήλωση των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών που υπέγραψαν τη Σύμβαση του Λουγκάνο και είναι μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, θεωρείται σκόπιμο το Δικαστήριο να λάβει προσηκόντως υπόψη του τις αρχές που απορρέουν από αυτή την απόφαση του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου της Ελβετίας και τις οποίες το αιτούν δικαστήριο πρέπει επίσης να λάβει προσηκόντως υπόψη, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου 2 για την ομοιόμορφη ερμηνεία αυτής της Σύμβασης.

- 37 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το ελβετικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο αναφέρεται, για να συγκεκριμενοποιήσει τη σχετική με τη δημόσια τάξη ρήτρα, στο δικαίωμα για δίκαιη δίκη και στο δικαίωμα ακρόασης, δηλαδή σε αρχές στις οποίες αναφέρθηκε και το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Krombach και τις οποίες υπενθύμισε με τις σκέψεις 27 και 28 της παρούσας απόφασης.
- 38 Όσον αφορά τη συγκεκριμένη εκτίμηση στην οποία προέβη με την προαναφερθείσα απόφαση το ελβετικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο σχετικά με την αντίθεση προς την ελβετική έννομη τάξη, διευκρινίζεται ότι η εκτίμηση αυτή δεν δεσμεύει τυπικά το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου μάλιστα ότι το δικαστήριο αυτό καλείται εν προκειμένω να εκφέρει την εκτίμησή του από την άποψη της ιταλικής δημόσιας τάξης.
- 39 Το Δικαστήριο πάντως οφείλει, προκειμένου να επιτελέσει το ερμηνευτικό του έργο κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης, να διασαφηνίσει τις αρχές που έχει θέσει, παραθέτοντας τα γενικά κριτήρια με βάση τα οποία θα πρέπει το αιτούν δικαστήριο να εκφέρει την εκτίμησή του.
- 40 Προς τούτο, το ζήτημα αν το μέτρο του αποκλεισμού, το οποίο έλαβε το δικαστήριο του κράτους προέλευσης, είναι συμβατό με τη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης πρέπει να εκτιμηθεί κατόπιν συνολικής εξέτασης της όλης διαδικασίας και με βάση το σύνολο των περιστάσεων (βλ., συναφώς, απόφαση της 2ας Μαΐου 2006, C-341/04, Eurofood IFSC, Συλλογή 2006, σ. I-3813, σκέψη 68).
- 41 Τούτο συνεπάγεται εν προκειμένω ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μόνον οι συνθήκες υπό τις οποίες εκδόθηκαν, κατόπιν της περάτωσης της διαδικασίας ενώπιον του High Court, οι αποφάσεις του δικαστηρίου αυτού των οποίων ζητείται η εκτέλεση, αλλά και οι συνθήκες υπό τις οποίες εκδόθηκαν, σε προγενέστερο στάδιο, οι disclosure orders και η unless order.

- 42 Όσον αφορά καταρχάς τις disclosure orders, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να ερευνήσει αν και κατά πόσο δόθηκε στον M. Gambazzi η δυνατότητα να διατυπώσει, πριν από την έκδοσή τους, την άποψή του επί του αντικειμένου τους και του περιεχομένου τους. Στο ίδιο αυτό δικαστήριο εναπόκειται επίσης να εξακριβώσει κατά πόσον ο M. Gambazzi είχε τη δυνατότητα, μετά την έκδοση αυτών των disclosure orders, να ασκήσει ένδικα μέσα για να ζητήσει τη μεταρρύθμισή τους ή την ανάκλησή τους. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εξακριβωθεί αν στον ενδιαφερόμενο παρασχέθηκε η δυνατότητα να επικαλεστεί όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που θα μπορούσαν, κατ' αυτόν, να θεμελιώσουν το αίτημά του και αν τα σημεία αυτά εξετάστηκαν επί της ουσίας και τηρήθηκε συναφώς πλήρως η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως ή αν, αντίθετα, ο ενδιαφερόμενος δεν μπορούσε να εγείρει παραδεκτώσ παρά μόνον ορισμένα περιορισμένα ζητήματα.
- 43 Όσον αφορά τη μη εκτέλεση από τον M. Gambazzi της disclosure order, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξακριβώσει αν στον M. Gambazzi παρασχέθηκε η δυνατότητα να διατυπώσει σε ένδικη διαδικασία, διεπόμενη από την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, τους λόγους τους οποίους πρόεβαλε για τη μη εκτέλεση, και συγκεκριμένα το γεγονός ότι η ανακοίνωση των στοιχείων που του ζητήθηκαν θα τον είχε αναγκάσει να παραβιάσει το επαγγελματικό απόρρητο που όφειλε να τηρεί ως δικηγόρος και συνεπώς να διαπράξει μια ποινικά κολάσιμη πράξη.
- 44 Όσον αφορά, στη συνέχεια, την έκδοση της unless order, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να ερευνήσει κατά πόσο στον M. Gambazzi παρασχέθηκαν οι διαδικαστικές εγγυήσεις που θα του παρείχαν αποτελεσματική δυνατότητα προσβολής του ληφθέντος μέτρου.
- 45 Τέλος, όσον αφορά τις αποφάσεις του High Court, με τις οποίες το δικαστήριο αυτό αποφάνθηκε επί των αξιώσεων των εναγουσών σαν να είχε ερμηδοικήσει ο εναγόμενος, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να ερευνήσει αν η βασιμότητα των αξιώσεων αυτών εξετάστηκε είτε στο στάδιο αυτό είτε σε προγενέστερο και αν ο M. Gambazzi είχε, είτε στο στάδιο αυτό είτε σε προγενέστερο, τη δυνατότητα να διατυπώσει την άποψή του επ' αυτού και να ασκήσει ένδικα μέσα.
- 46 Επισημαίνεται ότι οι εξακριβώσεις αυτές αποσκοπούν μόνο στη διαπίστωση ενδεχόμενης συνδρομής πρόδηλης και δυσανάλογης προσβολής του δικαιώματος ακρόασης και επομένως δεν συνεπάγονται κανένα έλεγχο των εκτιμήσεων στις οποίες προέβη το High Court επί της ουσίας, διότι ο έλεγχος αυτός θα συνιστούσε

αναθεώρηση επί της ουσίας, η οποία απαγορεύεται ρητά από τα άρθρα 29 και 34, τρίτο εδάφιο, της Σύμβασης των Βρυξελλών. Το αιτούν δικαστήριο πρέπει απλώς να προσδιορίσει τα ένδικα μέσα που μπορούσε να ασκήσει ο M. Gambazzi και να εξακριβώσει ότι ο ενδιαφερόμενος είχε τη δυνατότητα, κατά την εκδίκαση των ένδικων αυτών μέσων, να διατυπώσει την άποψή του κατά τρόπο ώστε να τηρείται η αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης και να διασφαλίζεται πλήρως η άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας.

47 Κατόπιν όλων αυτών των εξακριβώσεων, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να σταθμίσει όλα αυτά τα διάφορα στοιχεία, προκειμένου να κρίνει αν ο αποκλεισμός του M. Gambazzi από τη διαδικασία αποτελεί, ενόψει του σκοπού της ορθής απονομής της δικαιοσύνης τον οποίο επιδίωκε το High Court, πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή του δικαιώματός ακρόασης του ενδιαφερομένου.

48 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 27, σημείο 1, της Σύμβασης των Βρυξελλών έχει την έννοια ότι το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης μπορεί να λάβει υπόψη, σε σχέση με τη ρήτρα του άρθρου αυτού περί δημόσιας τάξης, το γεγονός ότι το δικαστήριο του κράτους προέλευσης της δικαστικής απόφασης αποφάνθηκε επί των αξιώσεων του ενάγοντος χωρίς να ακούσει τον εναγόμενο, ο οποίος είχε εκπροσωπηθεί νομότυπα ενώπιόν του, αλλά αποκλείστηκε με διάταξη από τη διαδικασία, με το αιτιολογικό ότι δεν είχε συμμορφωθεί με υποχρεώσεις που του είχαν επιβληθεί με διάταξη που είχε εκδοθεί προηγουμένως στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας, εφόσον το εν λόγω δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης κρίνει, κατόπιν συνολικής εκτίμησης της όλης διαδικασίας και με βάση το σύνολο των περιστάσεων, ότι το εν λόγω μέτρο αποκλεισμού συνιστούσε πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή του δικαιώματος ακρόασης του εναγομένου.

Επί των δικαστικών εξόδων

49 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 27, σημείο 1, της Σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, καθώς και με τη Σύμβαση της 29ης Νοεμβρίου 1996 για την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας, πρέπει να ερμηνευθεί ως εξής:

Το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης μπορεί να λάβει υπόψη, σε σχέση με τη ρήτρα του άρθρου αυτού περί δημόσιας τάξης, το γεγονός ότι το δικαστήριο του κράτους προέλευσης της δικαστικής απόφασης αποφάνθηκε επί των αξιώσεων του ενάγοντος χωρίς να ακούσει τον εναγόμενο, ο οποίος είχε εκπροσωπηθεί νομότυπα ενώπιόν του, αλλά αποκλείστηκε από τη διαδικασία με δικαστική πράξη, με το αιτιολογικό ότι δεν είχε συμμορφωθεί με υποχρεώσεις που του είχαν επιβληθεί με δικαστική πράξη που είχε εκδοθεί προηγουμένως στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας, εφόσον το εν λόγω δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης κρίνει, κατόπιν συνολικής εκτίμησης της όλης διαδικασίας και με βάση το σύνολο των περιστάσεων, ότι το εν λόγω μέτρο αποκλεισμού συνιστούσε πρόδηλη και δυσανάλογη προσβολή του δικαιώματος ακρόασης του εναγομένου.

(υπογραφές)